ΛΙΛΑ ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Εἶμαι ἀφιλάθρωπος ὁ μόνος ποὺ δὲν τὴν ξανάκουσε ὕστερα ἀπὸ τὴν πρώτη της ἐκείνη ἐξαισιόστιχη ἐμφάνιση. Ἦταν στὰ 1926, ἂν δὲν κάνω λάθος. Ἤμουν ἀσχημάτιστο ἀκόμη, ἔπαιξε στὸ «Ἄττικὸν» ὑπὸ τὸν Μπρούνιωφ τὸ Κοντέρτο γιὰ πιάνο τοῦ Σοῦμαν, μὲ μιὰ ὡριμότητα τεχνικὴ καὶ μουσική, ποὺ πραγματικῶς κατέπληξε. Δὲν ἐκρυψα τότε τὸ θαυμασμό μου καὶ προφήτευσα στὸ παιδὶ μὲ τὰ τόσα φυσικὰ καλλιτεχνικὰ χαρίσματα μιὰ συμπαντικὴ σταδιοδρομία. Ἡ πρόρρησίς μου ἐπιτυχαίνεται, ἂν κρίνῃ κανεὶς ἀπὸ τὶς πολλὲς ἐπιτυχίες ποὺ ἀπεκόμισε ἀπὸ τὰ διάφορα ταξίδια της στὴν Εὐρώπη. Καὶ ὅτι ἀκριβῶς ἐγὼ εἶμαι ὁ τελευταῖος ποὺ τὴν ἄκουσα ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια καὶ ὡς ἐνηλικιωθεῖσαν πιὰ καλλιτέχνιδα, εἶναι ἀπὸ τὰ εἰρωνικὰ ἐκεῖνα παιχνίδια τῆς ζωῆς, ποὺ ἔρχονται πότε-πότε γιὰ νὰ μὴ λησμονοῦμε τὸ ρόλο, ποὺ παίζει πάντα ἡ τύχη στὴ μικρή μας ὕπαρξη.

Ἔτσι, λοιπόν, πήγαινα, ὅπως ἄλλωστε τὸ εἶχα ἀνάγκη, μὲ ἐντεταγμένο τὸ ἐνδιαφέρον, στὴν τελευταία της συναυλία, γιὰ νὰ δῶ τί ἔγινε ἀπὸ τὸ ἀλλοτε «παιδι-θαύμα». Καὶ ἐντύπωσίς μου εἶναι ἡ ἀκόλουθη: Ἡ Λίλα Λαλαούνη ἔχει μιὰ ἐντελῶς ἰδιόρρυθμη ἐξέλιξη. Θέλω νὰ πῶ: Μιὰ ἐξέλιξη, ποὺ δὲν μποροῦσε κανεὶς νὰ φαντασθῇ ἀλλοτε. Γιατί ὅπως ἡ τὴ λεπτοκαμωμένη αὐτὴ σιλουέττα, νὰ πλέρνῃ τὴ θέση της μπρὸς στὸ πιάνο καὶ περιμένει ν' ἀκούσῃ μιὰ ἐκτέλεση γεμάτη ρωμαντισμὸ καὶ εὐαισθησία, δὲν ἔχει ἀφιλάθρως μιὰ μικρὴ ἐκπλήξη ἀκούοντας τὸ ἀνδρικὸ — κάτισχνο παίξιμο ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὰ πλάγιστρα κάτω ἀπὸ τὰ μικρὰ καὶ λεπτὰ αὐτὰ χέρια. Ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι μοῦ χρειάσθηκε κάποιο χρονικὸ διάστημα, γιὰ νὰ συνηθίσω σιγὰ-σιγὰ σ' αὐτὴ τὴν κάπως ὄψιμη ἀντικειμενικότητα τῆς ἀπόδοσεως, τόσο ἀντίθετη — στὸν βαθμὸ αὐτὸ — γιὰ γυναικεῖο παίξιμο. Ἔπειτα ὅμως τύχαινε νὰ θελγητῶ ἀπὸ σοβαρὸ αὐτὸ καὶ συγκεντρωμένο τρόπο τῆς ἐρμηνείας της. Εἶναι μιὰ ψύχωσις στοχαστική, μὲ βαθύτητα στὴ σκέψι της, ποὺ ἀποφεύγει κάθε ἐξωτερικὴ λαμπρότητα καὶ ζητάει πίσω ἀπὸ τὸ ἔργο περικλείσῃ τὶς ἐσωτερικὲς ἀξίες, τὸ πνευματικὸ περιεχόμενο τοῦ ἔργου. Ἔχει ἕνα μυαλό, ποὺ λειτουργεῖ ἄψογα καὶ κυκλοφορεῖ μὲ ἀφαίρετη εὐκολία ἐπὶ ἴσων τῶν τεχνικῶν προβλημάτων, ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῇ.

Ἔτσι, τόσο ἡ δεξιοτεχνικὴ της λαμπρότης, ὅσο καὶ ὁ ψυχισμός της τόνος πιστοποιοῦν τὸν ἀνώτερο βαθμὸ τῆς πνευματικῆς της ἱκανότητος. Ἀκόμη, ἕνα ἐνστικτο γιὰ φόρμα καὶ ἀναλογίες δίνει στὸ παίξιμό της μιὰ ἐσωτερικὴ ἀκτινοβολία, ποὺ δὲν χάνεται σὲ μικροπαπαρολογίες καὶ διατηρεῖ πάντα ἔμπροσθεν τὴν εὐθύγραμμη χαραχτιάν, τὴ μεγάλη γραμμή.

Ἔπαιξε τὴν «Ἄσιλ καὶ τὶς Ἰκρανάλαγες τοῦ Χάτσελ μὲ τόνο πάστο καὶ ὄχι. Ὑποχρωμίζονται περισσότερο τὸν μυημειώδη χαρακτῆρα τῶν «Ἰκρανάλαγων», παρὰ τὴν κωμικοειδῆ λεπτομέρεια τοῦ θέματος.

Ἀλλὰ στὴ Σονάτα τοῦ Μπετόβεν ἀρ. 81 ἤθελα, παρ' ὅλο τὸ ἐπιτυχημένο χαρακτῆρα τῶν γραμμῶν καὶ τῆς φόρμας, μιὰ κάποια μεγαλύτερη βάθος θερμότητος, κάπως λιγώτερο συγκρατητικά. Ἤθελα νὰ ἐνθουσιάσῃ κάπως καὶ νὰ παρασυρθῇ ἀπὸ τὴν ἐνταλία. Ἀκόμη καὶ στὸ ἐνεργητικώτατο ἐκεῖνο μέρος τοῦ Ἀλλέγκρο ὑπάρχει τόση ἐνεργητικὴ ὁρμή, τόσο τραγικὸ ἀκατάσχετο πάθος νὰ βγῇ στὸ φῶς — στὸν βαθμὸ αὐτὸ — γιὰ γυναικεῖο παίξιμο. Ἔπειτα ὅμως τύχαινε νὰ θελγητῶ στὸ σοβαρὸ αὐτὸ καὶ συγκεντρωμένο τρόπο τῆς ἐρμηνείας της. Εἶναι μιὰ ψύχωσις στοχαστική, μὲ βαθύτητα στὴ σκέψι της, ποὺ ἀποφεύγει κάθε ἐξωτερικὴ λαμπρότητα καὶ ζητάει πίσω ἀπὸ τὸ ἔργο περικλείσῃ τὶς ἐσωτερικὲς ἀξίες, τὸ πνευματικὸ περιεχόμενο τοῦ ἔργου. Ἔχει ἕνα μυαλό, ποὺ λειτουργεῖ ἄψογα καὶ κυκλοφορεῖ μὲ ἀφαίρετη εὐκολία ἐπὶ ἴσων τῶν τεχνικῶν προβλημάτων, ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῇ.

Ἔτσι, τόσο ἡ δεξιοτεχνικὴ της λαμπρότης, ὅσο καὶ ὁ ψυχισμός της τόνος πιστοποιοῦν τὸν ἀνώτερο βαθμὸ τῆς πνευματικῆς της ἱκανότητος. Ἀκόμη, ἕνα ἐνστικτο γιὰ φόρμα καὶ ἀναλογίες δίνει στὸ παίξιμό της μιὰ ἐσωτερικὴ ἀκτινοβολία, ποὺ δὲν χάνεται σὲ μικροπαπαρολογίες καὶ διατηρεῖ πάντα ἔμπροσθεν τὴν εὐθύγραμμη χαραχτιάν, τὴ μεγάλη γραμμή.

Ἔπαιξε τὴν «Ἄσιλ καὶ τὶς Ἰκρανάλαγες τοῦ Χάτσελ μὲ τόνο πάστο καὶ ὄχι. Ὑποχρωμίζονται περισσότερο τὸν μυημειώδη χαρακτῆρα τῶν «Ἰκρανάλαγων», παρὰ τὴν κωμικοειδῆ λεπτομέρεια τοῦ θέματος.

Ἀλλὰ στὴ Σονάτα τοῦ Μπετόβεν ἀρ. 81 ἤθελα, παρ' ὅλο τὸ ἐπιτυχημένο χαρακτῆρα τῶν γραμμῶν καὶ τῆς φόρμας, μιὰ κάποια μεγαλύτερη βάθος θερμότητος, κάπως λιγώτερο συγκρατητικά. Ἤθελα νὰ ἐνθουσιάσῃ κάπως καὶ νὰ παρασυρθῇ ἀπὸ τὴν ἐνταλία. Ἀκόμη καὶ στὸ ἐνεργητικώτατο ἐκεῖνο μέρος τοῦ Ἀλλέγκρο ὑπάρχει τόση ἐνεργητικὴ ὁρμή, τόσο ἀκατάσχετο πάθος νὰ βγῇ στὸ φῶς — στὸν βαθμὸ αὐτὸ — γιὰ γυναικεῖο παίξιμο.

Ἀντίθετα στὶς Ἰκρανάλαγες Ἰκρανάλαγες - Μπρὰς φάνηκε ἡ ἱκανότης της στὸ χάραγμα τῆς φυσιογνωμίας τοῦ ἔργου καὶ ἡ τεχνικὴ της ἱκανότης σ' ὅλο τους τὸ μεγάλο βάθος καὶ ἀπὸ τὴν κλιμακωτὴ πλευρά τους.

Ἦταν ἕνα κατόρθωμα πρώτης τάξεως ποὺ ἀπέσπασε δικαίως τὶς ζωηρότερες ἐκδηλώσεις ἐνθουσιασμοῦ.

Δυστυχῶς δὲν κατάφερα νὰ παρακολουθήσω τὸ ὑπόλοιπον τοῦ προγράμματος ἐξ αἰτίας καὶ ἄλλων ὑποχρεώσεων.

Ἐν συμπεράσματι φρονῶ, ὅτι ἡ Λίλα Λαλαούνη εἶναι μιὰ καλλιτέχνις μὲ δική της προσωπικότητα καὶ χωρὶς ἄλλο, ἔχει ἡ θέσι της στὶς πρῶτες γραμμὲς τῶν νέων Ἑλληνίδων ἐκτελεστριῶν καὶ στὰ πιὸ πολύτιμα στελέχη τῆς μουσικῆς μας κινήσεως.

ALEX THURNEYSSEN

—★—